

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto 1.40
Pol leta 2.00
Četrt leta 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto 4.50
Pol leta 2.30
Četrt leta 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno tiskopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upravništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremočnim se naročnina niža, ako se oglase pri uredništvo.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Vabilo.

Vsled odtorovega sklepa dne 10. t. m. bo občini zbor v Gorici v društveni sobi v ponedeljek, 31. t. m. začetek zboru točno ob 2, uri popoldne. Na dnevnem redu bo edina točka:

POSTAVLJENJE KANDIDATA ZA DRŽAVNI ZBOR.

Ker je ta točka največje važnosti je neobhodno potrebno, da pride po mogočnosti prav veliko udov k temu zboru, da se izvoli tak kandidat, kateri bo po volji večini družabnikov. Gg. udje, kateri se menijo udeležiti shoda, naj po svojih okrajih poizvedavajo mnenje ljudstva, da bodo, dobro podučeni, občnemu zboru zanesljivo poročali.

V Gorici 16. julija 1873.

ODBOR.

V Gorici 16. julija 1873.

Deželni odbor je poslal namestništva v Trst v zadevi solkanskega starešinstva sledeči dopis. Naj ta dopis vsi naši župani pazljivo prečitajo in naj se od njega naučijo, katere so njih pravice in dolžnosti in naj potem po vzgledu solkanskega starešinstva ravnaajo, da popravijo, kar ste morali do sedaj zamediti in pregrešiti.

Veslavna c. k. Namestništva!

Z dopisom dne 14. junija t. l. št. 5583V je veslavna c. k. namestništva podpisane odboru poslala vse spise zadevajoče sklep občinskega starešinstva v Solkanu dne 28. maja t. l. z vabilom, naj bi izrekli svoje mnenje o tej zadevi v zmyslu §. 92 obč. reda.

Podpisane mu deželni odboru je čast odgovoriti, kakor sledi:

Sklep občinskega starešinstva v Solkanu se glasi od besede do besede tako: „Imajo se vrniti spisi poslani od c. k. okrajnega glavarstva, pisani v nemškem jeziku.“

LISTEK.

Nektere opazke ruskega profesorja.

Spisal

prof. J. Bandouin de Courtenay.

(Konec.)

V XI odd. govoril sem o goriških gospodih ki so si mislili razne reči o meni, ter so me mej drugim sili za ruskega špijona itd. K temu je uredništvo „Soče“ pridemilo opazko: „Se ve, da vse to velja o Nesiovcem, ki prebivajo v Gorici“ itd. Na to opazko odgovorjam zdaj, da to nij veljalo nò o Slovincih, nò o goriških prebivalcih druge narodnosti, ki so zares omikani in so stanu razumeti znanstvene reči. Pa naj mi pove uredništvo „Soče“, ali je veliko takih ljudi v Gorici? Ali večina celò takò rečene „gospode“ ne spada pod kategorijo tako rečeni klepetalcev in ljudi s površno omiko? Ali zares nij nobenega Slovence v tej večini goriškega prebivalstva? Rad priznavam, da so me vsi moji znanci mej goriškimi Slovinci z velikim veseljem sprejeli in me v mojem znanstvenem početju drage volje in srčno radi polpirali; pa ne vem, ali razeu mojih goriških znancev in prijateljev nij nobenega Slovence v Gorici. Ali je zares takò majhno število goriških Slovencev? Če je takò, nij mogoče govoriti o slovenski nacionalnosti v Gorici, ker nekoliko omikancev ne velja nič brez zadostnega števila tako rečene ljudstva. Sicer, kedar sem pisal o Gorici, imel sem v mislih ne samo tukajšnje Slovence, ampak goriške prebivalce sploh, ter menim, da tudi v nedrži drugih nacionalnostij se najde precejšno število omi-

Ta sklep ne izreka nikakor po besednem pomenu, da nočejo izvrševati ukazov c. k. okrajnega glavarstva. Te besede se tudi ne morejo v takem zmyslu razlagati, ker pravi župan v svojem poročilu 4. junija t. l. št. 162, da je županstvo pripravljeno izvrševati gosposkine ukaze, pisane v jeziku, ki ga ono umeje, to je v jeziku, ki ga govori solkansko ljudstvo, in to je slovenski.“

Tudi razlogi v opravičevanje tega sklepa navede: izključujejo sum, da je hotel občinski zastop kljubovati javnim obhvatnjam, rečeno je, da župan ne umeje spisov nemški pisani. Po tem takem je uprašanje nastalo le zaradi oblike, a ne zastran bistva.

Dolžnost občin, da morajo pomagati javna opravila opravljati, je natanjko izrečena v §. 28. reda in v VI. členu postave od 5. marca 1862. Da bi temu nasprotovati bilo pr. lom postave, bodisi, da nasprotuje župan ali starešinstvo, je jasno. Toda težavnejše je odločiti prepire, ki nastanejo mej občinskimi zastopi in c. k. oblastnjami gledò oblike raznih spisov, katero si dopisujejo, ker nij določene postave, in posebno nij postave, katera bi vezala občinske zastope, da morajo prejemati in umeti nemške spise, ki jih dobivajo od c. k. ulado.

Ker tedaj take posebne postave pomnjuje, treba je, drugače si pomagati, in na pomoč klicati splošna vodila, ki se dajo obrniti na ta slučaj.

Postava 5. marca 1862, katera obsega glavna vodila za opravljevanje občinskih opravil, trja v IX. in X. članku, da imajo občinski zastopi sestavljeni biti iz občinarjev prav tiste občine. Tako velja tudi naš občinski red od 7. aprila 1864. št. 7 v §. 17. in v volilniku §. 9, 10 in 11.

Iz teh postav sledi, da imajo občine po deželi voditi možje teh občin, torej možje kakoršni so, in v jeziku, katerega govorijo, samo da imajo zraven še tiste posebne lastnosti, ki jih zahteva §. 9. obč. reda, mej temi pa nij brati, da morajo nemško znati. Vrh tega nij nobene postave, ki bi terjala znanost nemškega jezika od županov ali stareštin.

Ker jo pa postavodajavec razglasil to postavo popolnoma se vjemajoča sè samoupravo (avtonomijo) občinsko, mora se sklepati, da je tudi resno hotel to

samojateljnost v občinskih oživetih, pričakovaje o uladnih močij ne samo voljo ampak tudi zmožnost posluženosti se v opraviilih z občinami vsih tistih sredstev, brez katerih bi občinski red ostal le beseda mrtva.

To sklepanje opravičuje član XII. državno osnovnih postav 21. decembra 1737. šte. 145, vsled katerega so c. k. uradniki odgovorni, in se morajo ravnati po državnih in deželnih postavah. Iz tega pa sledi samo po sebi, da v krajih, v katerih ljudstvo ne govori nemško, in koder občinski zastopi izrečejo, da ne umejo tega jezika, morajo c. k. uradniki dopisovati tem zastopom v tem jeziku, katerega ljudstvo govori; ker bi sicer se pregrešili zoper občinski rod, ki je deželna postava.

Zarad vsega tega ne more podpisani deželni odbor priznati, da je starešinstvo v Solkanu sè sklepom 28. maja prelomilo kako postavo.

Tudi se ne da trditi, da je ta zastop prestopil področje izročeno, kajti član VI. postave 5. marca 1862. in §. 28. obč. reda zaupata izročene dolžnosti občinam, ne županom. Vrh tega daje §. 56. obč. reda občinskemu starešinstvu pravico, da sme sklepati tudi v zadevah izročene področja, in po §. 59. je župan tudi v takih opraviilih odgovoren starešinstvu.

Opiraje se na vse to razloge ne more deželni odbor na podlagi §. 92. obč. reda podpirati veleslavne namestnje, ki je ustavila gori omenjeni sklep. Gledò na to pa, da je podpisani odbor vabljen v zmyslu tega §. razodeti svoje mnenje, priznava, da je temeljito, naravno in popolnoma pravično, kaj tirja občinski zastop solkanski, in da imajo te tirjatve svoje korenine v narodnem čutenji ljudstva in XIX. členu drž. osnovnih postav od 21. decembra 1867. Zato naj bi vedno in živo obžaloval vsak spor, kateri bi nastal, ko bi se zavrgel omenjeni sklep; kajti grenke občutke bi to vzbudilo v ljudstvu, katero namerava dati življenje in veljavo narodnim pravicam, od katerih vé, da imajo svoj vir v ustavi našega cesarstva.

kancev, ki brez vsakega sumničenja mislijo o meni to, kar sem zares.

Moje čisto teoretične opazke, kakor, na primer, o ženskah (odd. V) se ve, da niso mogle dopadati skoro nobenemu. Uzrokov tega ne bom to razlagal, ker sem se uže naveličal podobne filosofije. Samo to si dovolim omeniti, da večina zlo omikanih mož in žen nij v stanu razločevati teoretičnega pretresovanja nekega predmeta od praktičnih nasvetov, želj in voščeni; zatoj tudi podobne glave so videle večkrat moje želje in predloge tam, kjer jaz sem le popisoval „slabo“ ali pa „dobro“ stanje te ali pa one stvari, ali pa kjer sem se prenašal na to ali pa ono stališče in sem dokazoval, kako bi se s tega stališča imela urediti ta ali pa ona stvar. Kar pa mene osebnò zadeva, jaz ne mam nobenega stališča oziroma na praktična uprašanja, zatoj tudi nič ne želim in nič nečem prenarajati, ampak hočem biti le popolnoma nepristranski opazovatelj. Zatoj tudi za me nij nič dobro, nij nič slabo, ampak samo vse je takò, kakor je. Če kelo hoče videti v tem, kar jaz popisujem, slabo ali pa dobro reč, naj si jo le vidi, meni pa nij nič mar za to.

Da so moja popisovanja vzbudila mej mnogimi Slovinci nejevolje in celò razkačenost, nij nič čudnega; kajti kakor „mladi“, tako tudi „stari“ Slovinci so vajeni, da bi je le brezobzirno hvalili in hvalisali. In „stari“ in „mladi“ Slovinci, ne gledò na vse svoje prepire, so zložni v tem, da se nektere reči morajo brezobzirno hvaliti. Kakor eni, tako tudi drugi poklanjajo se raznim brezobzirnim avtoritetam; kakor eni, tako tudi drugi morajo, oziroma na svoja mnenja, tega ali pa onega ubogati. Bog obvari ovačiti v sebi resnični kritizem in počno neodvisnost in samostalnost mišljenja! Iz kratka: kakor pri enih, tako tudi pri drugih vidi se občna sužnost in demoralizacija mi-

mišljenja. — Kaj več, v tem svojem malikovalstvu ne omejujejo se na samega sebe, ampak celo od tujih in neznanih ljudi tirjajo, da bi v tihoti srca poklanjali se njih bogovom.

Nekteri gospodje so mi povedali: „Kedar popisete tudi dobre reči, bova uže zadovoljni.“ Tem gospodom moram še enkrat odgovoriti, da jaz ne popisujem ne slabih, ne dobrih reči. Jaz nijsem učitelj občinstva, nijsem učitelj Slovencev, da bi pisal jim klase, dvojke, trojke itp. Jaz samo popisujem to, kar sem čul in videl. Pri tem moram naznaniti, da jaz hočem biti fotograf, ne pa slikar, zatoj tudi nič ne olepšam, nič ne okincam.

K vsemu temu samo to še pridenem, da vse one „slabe reči“ in vse one „napake“ Slovencev niso lastnosti izključivo slovenske, ampak občečloveške: povsod se nahajajo in morda tu in tam še v veliko večji stopnji. In celò sem prepričan, da v mnogih drugih deželah našel bi veliko „slabše“. Pri Slovincih našel sem sploh in primerno veliko omiko ljudstva in visoko izobraženi duhovski stan in sploh vse veliko „boljše“, nego menda našel bi v mnogih drugih deželah.

Pod konec ne ostaja mi nič drugega, kakor presrčno zahvaliti se sploh vsem tem Slovincem, ki so mi dozdej kaj pomagali in me v mojem podvetji podpirali: in slovenskemu ljudstvu in slovenskim duhovnim in slovenskim omikancem sploh.

Še enkrat ponavljam:

1) da mi je samemu jako žal, da sem pisal vse te reči, katerih sam nič kaj ne ohrajtam,
2) da sicer je meni popolnoma vse eno;
3) če pa komu v mojih opazkah kaj dopada, to je reč njegovega ukusa, i, kakor pravi latinško-slovenski pregovor: „le gustibus non est disputandum.“

Zakaj smo federalisti?

II.

V predzadnji številki smo temu vprašanju uže odgovorili, in na pomoč smo klicali Machavelija, ki je bil več časa tajnik florentinske države, zdaj pa hočemo navesti novejšo pisateljico, da še bolj podpremo in opravičimo svoje prepričanje.

Dr. Bluntschli, eden prvih nemških učnikov državnega prava, trdi v svoji knjigi o državnem pravu, da je koristno, če obstoji kaka država iz raznih narodnostij, kajti njih združenje v eno državo ljudstvo more njihove slabosti odstraniti, njih kreposti pa povečati. Tega mnenja je bil tudi ogerski kralj Stefan sveti, ki je kraljeval okoli leta 1000. Pivi meni dalje, da je sicer težavno obraniti v državni zvezi te narodnosti, če so enakih močij in enake veljave.

Vendar je to mogoče, dokaz nam je posebno Švica, kako pa je mogoče to doseči, o tem podučujejo razni možje, kadar govorijo o državnih ustavah.

Sismondi uči v svoji razpravi ob ustavah svobodnih narodov tako-le: „Ustave, kakor postave se morajo naslanjati na navade naroda, na njegove nagibe, njegovo pomnjenje in na potrebe, ki je živo čuti. Dokaz je prav potrjenega in zarobljenega duha, če se poskuša novo ustavo dati kakemu ljudstvu, ne na podlagi njegovega posebnega duha in njegove zgodovine, temveč po nekaterih splošnih stvarkih katerim dajo častno mesto načela ali principi. V zadnjih pedesetih letih smo dobili dovolje dokazov, da ne veljajo nič vse ustave, ki so jih narodi od drugih na posodo vzeli.“

Zanimivo in podučljivo ob enem je slišati, kar je trdil De Maistre leta 1796: Ustava, ki bi se naredila za vse narode, ne velja za nobenega. Ona je prazna abstrakcija, izmišljena je v šoli in za šolo, da se duh uri po uzorih, ali je za ljudi, ki hočejo po oblikah plavati.

Prvi zgodovinar nemškega naroda, da, nekateri trde, da celo vseh časov, L. Ranke piše: „Mi učimo, da ima vsako ljudstvo svojo politiko imeti. Kaj pa pomeni narodna neodvisnost, ki je presunila uže vse duhove? Ali pomisli, da nij kaka tuja vojaška posadka v naših mestih? Ne, ona pomisli temveč, da moremo razvijati naše duševne moči neodvisno od drugih, in da dospemo sami do take popolnosti, do katere nam je mogoče dospeti.“

Vidi se iz teh stavkov, da opirajo ti možje svoja mnenja na neizmerno neodstranljivo različnost, katero nahajamo v celi naturi in posebno pri človeštvu. Noben človek, noben narod nij drugemu enak, in nij bolj srečnega se čuti človek in narod, če more kolikor je le mogoče, živeti po svoji osebnosti in posebnosti.

Nasprotno delati, in ljudem jemati te posebnosti je torej dejanje zoper naravo in voljo stvarnikov, je delati za duševno sužnost. Zato so mnogi narodi branili svoje bitje v najljutejših bojih, in nekateri so rajši poginili, ko da bi se udali. Ako obsega torej kaka država več narodnostij, kateri vsak je porok njenemu obstanku, razvoju in njeni osebnosti, ljubili jo bodo ti narodi, in njih zadovoljnost in domoljubje ste ji najtrdnjša državna vez.

Avstrija ima narode, ki so različni glede jezika, mišljenja, čutenja, in navad, gledé stare zgodovine in omike; zato naj zadostijo ustava in postave tem posebnostim tem vse, ker jih nij mogoče odstraniti. Naj se torej vsakemu da, kar mu gre, in odmeri naj se

Valentin Stanič.

(Nadaljevanje.)

Da je bil človek kakor Stanič za šolo kar nalašč ustvarjen, to je jasno samo po sebi. Pravo so torej zadoli, ko so ga bili l. 1828. naredili za *višega šolskega nadzornika*. Nadzoroval pa nij samo učiteljev, ogle-daval nij samo šol, nego prav očetovski je skrbel tudi za učence, katerim je pisal pesni, katekizem in druge knjižice. Ljubezen do mladine, pa skrbi, da bi se kaj dobrega i lepega naučila, naredila ga je za pridnega pisatelja, neutrudljivega bukvozeva in pravega trgovca s slovenskimi knjigami. I baš v zadnjem oziru se mi zdi Staničeva vse obsegajoča delalnost za goriške Slovence neizmerno znamenita i plodnosa.

V Gorici takrat nihče nij prodajal slovenskih knjig; vsled tega so bili izobraženi pa tudi kmetje popolnoma zanemarjeni gledé slovenskih spisov; tu li če se je v Ljubljani kaj tiskalo slovenskega, nikomur na Goriškem nij pred oči prišlo. Stanič pa je v svojem stanovanju odprl bogato zalogo slovenskih knjig. Pošiljal je po deželi imenike vseh knjig; ktere se pri njem dobivajo ter vabil svoje znanec i prijatelje, da bi jih kupovali, ali sicer mej preprost narod širili. Veliko knjig je tudi zastoj m j solarje, Kanalec i Ročinjce razdelil. Prišel mi je v roko katalog, v katerem Stanič prav kakor navadni knjigotržec naznanja občinstvu, ktere knjige prodaja i po čem. Ta katalog je prav zanimiv, kajti vidi se iz njega, da so se pri njem dobivale vse slovenske knjige, kar se jih je od Vodnikovih časov (ali bolj od l. 1810.) pa do l. 1840. po Goriškem,

sred šču, kar je treba, da ostanejo ti narodi v zvezi. Potem se nij bati razpada, tem in uže, ker jih vežejo tudi pogodbe z dinastijo, materialni interesi vsake vrste in skupne zgođe in nezgođe.

Naj se da vse to tudi s posebnim ozirem na to, da se nijso udali ti narodi naši dinastiji, in nijso stopili v to zvezo, da bi jih centralisti ponemeli, ampak da so se otehi Turkov in drugih sovražnikov, in si ohranili svoje birje.

Čudni se je le, da je pri nas zaradi državnega prava toliko homotij brez konca; ali tlaži nas izrek Napoleona I. ki je leta 1803. Švicarjem rekel: Ne more se ukoreniniti ustava, kateri nij nasledek ali rezultat mnogih dogodkov in nesreč, velikega truda in raznih skušenj ljudstva.

Upajmo torej, ker ima Avstrija vsega tega dovolje in uže preveč, da se kmalu najde prava pot, to je, da zunaja federalizem, ki pomisli trdno državno zvezo svobodnih narodov oziram i držav.

Dopisi.

V Gorici 17. julija. — Možka je tr, da je naš delcelni odbor tako oduščeno razodel uladi svoje mnenje o prepričnosti mej solkanskim županstvom, oziroma starešinstvom in goriškim glavarstvom. Glavarstvo je hotelo se svojim vedenjem pokazati, kakor bi bile občine zaradi njega tukaj in ne narobe; deželni odbor pa je je spodobno pedučil, da morajo oblastnije v zmislu obstoječih postav ravnati se po deželnih razmerah in kolikor mogoče ustrezati ljudstvu in njegovim avtonomnim zastopom.

Kako je mogoče govoriti o svobodni državi, da uživajo narodi pravo svobode, dokler jim uladne oblastnije tuji jezik uslujejo?

Ne, takim nameram se ne smemo nikdar udati, ampak vse občine naj pogumno in neprestrašeno postopajo, da se dejansko uresniči postavno zagotovljena, narodna enakopravnost.

Velika ovira narodnemu razvoju na Goriškem je pa tudi ta, da so nekatere slovenske občine pridružene laškim okrajem, kder jih ta zveza uže sama na sebi narodno tlači in mori. Te občine ne dobivajo niti ol političkih niti od sodnijskih oblastnij drugačnih dopisov, nego italijanske in tako se same tudi čedalje boljje vdajajo italijanskemu uradovanju.

Iz tega nastaja najprej narodna mlačnost in otrpenost, dokler se to žalostno stanje ne spremeni — v narodno smrt. Na Goriškem registrujemo uže lahko tako občine, katere so se v teku časa poptujčile n pr. Ločenik, kder se je še, kar se mi spominjamo, precej dosta slovenskega govorilo in kder se je tudi še do zadnjih let katere kratki v cerkvi slovensko pridigovalo in podučevalo. Zdaj ne zapaziš skoro sledu več slovenske preteklosti, k večem se smešno imenovanje posameznih stranij v vasi. Tako slišiš še govoriti: „Vadi nel „gurenj konc“ nel duienji konc itd.“

Tega je zelo kriva nevgodna zveza z italijanskim okrajem in pa velika nemarnost neke visokočastite oblasti, katero pa ne smemo tako občitno imenovati, ker sicer bi dregnili v sršenovo guezdo.

Kakor je šla narodna zavest in vse kar je slovenskega rakom žvižgat v Ločeniku, tako spiava v kratkem po Idriji kmalu tudi v briški Dolenji. In prav zaradi enakih uzrokov. Prvič, ker je zvezana ta

Kranjskem, Štajerskem i Koroškem natisnilo. Poleg Baragove „dušne paš“ i Siomškovega „devišta“ prodaja Lohartovega „Matjeka“ i Prešarov „Krst pri Savici (za 22 kr.)“, poleg Vodnikove pismenosti i Metelkove slovnice, Smoletovega „varuha“ i Korytkovo zbirko slovenskih narodnih pesnj, mej katerimi je marsikatera ne samo okrogla, ampak celo prav robata. Zastopano je v njegovi zbirki vse cerkveno slovensko slovstvo, posebno pa povesti iz Metelkove šole. Kakor se tedaj vidi, Stanič nij delal razločka mej knjigami, dosta mu je bilo, da je bila knjga slovenska, pa jo je prodajal i širil po Goriškem.

Kako ga je zanimalo vsako vrlo novo početje v slovenskem slovstvu, vidmo posebno iz dveh slučajev. Ko je bil Metelko l. 1825. izdal svojo slovnico ter z novimi črkami mej Slovenci vzbudil hudo nasprotovanje, brzo se oglašil tudi Stanič. „Povedati Vam moram, da mi oblika novih črk, malo da ne vseh, nij všeč“ — p.še slovnica iz Gorice 12. sept. 1825.“

Ko začne kranjska kmetijska družba l. 1843. izdavat „Novice“, se Stanič naroči na 50 iztisov (!), ktere po tem po kmetih pošilja i širi mej kmeti i gospodo.

Iz tega se jasno vidi, koliko je Stanič na Goriškem slovenstvu koristil. On je brez ugovora pričelnik vsega narodnega življenja i gibanja v naši deželi, za to se slovenski liberalci i klerikalci lahko združita, kedar gre čestiti spomin tako vrliga moža.

Pa oglejmo si ga še od druge strani!

(Dalje.)

po večini slovenska župnija se solijnskimi in političkim okrajem italijanskim in drugč, ker ima takega duhovnoga pastirja, kateri, namesto zidat, podira in narodu, katerega nevrredni sin je, kolikor mogoče škoduje v njegovem razvoju.

Ko se je decembra meseca leta 1868 v dolenskem starešinstvu razpravljalo uprašnje zaradi posebne sodnije za Brda in zaradi uradnega jezika, je on prvi zoper oboje povzdignil svoj glas in prellagal, naj se v dolenskem županstvenem uradu posluje samo v italijanskem jeziku, dokler se slovenski jezik više ne izobrazi. Kdor ga pozna, se mora neizmerno čuditi, kako si predrzne tak človek jeziku svojega naroda surovost očitati. Da, ako bi bil naš jezik na enaki stopnji omike, na kakovšni je njegov dolenski obekovalci, potem bi bil v resnici srčnega pomilovanja vreden. — Žalibo; je njegov predlog takrat obveljal in dolensko županstvo ne samo da uraduje od tistega časa izključljivo, le v italijanskem jeziku, obo se celo brani slovenskih dopisov tuji, kedar jih dobiva od viših oblastnij. Dolenski pravdar pa še vedno lahko striže svoja pohlevne ovčice v bližnji korminski sodniji. Žalostno! (Konoc prih.)

V Gorici 16. jul. [Izv. dop.] († Mihael Golob.) V petek 11. t. m. proti večeru se gredo trije osmošolci goriške gimnazije v Sočo kopat. Slačejo se nekoliko nad R. terjevimi jezovi, kter je Soča precej široka i zlo globoka. Dva, ki sta znala prav dobro plavati, prerežeta vodo od desnega proti levemu bregu. Ko se vračata, eden plavcev za svojim tovarušem nekoliko zaostane; ta uže skoro na kopno dospel se ozre po svojem prijatelju, a kako se prestraši, ko ga zagleda sredi Soče omagujočega ter z valovi se borečega. Brž se zakadi v vodo, da bi prijatelja rešil, a ko pripluje do njega, se ga ta uže več ne more okleniti, kajti prijel ga je bil tako hudo krč ali pa ga je bil zadal mrtvoud. Ker je uže njemu samemu vsled dolgega plavanja močij zmanjkovalo, je moral gledati, da se je sam rešil. Na bregu je sicer več moških stalo, ki so ol daleč gledali, kako se je ubogi revež se strašno smrtjo boril, a nihče nij imel toliko poguma (ker baje nobeden dobro plavati nij znal), da bi bil v vodo ponj skočil. Utopi se v Soči in trupla njegovega še do danes nijso našli.

Če je uže nagla, neprevidena sm.t vsakega vrliga mladenca sama na sebi trag.čna, kako mora po tem človeka srce boleti, ko premišlja, da utopljenec, 19. letni osmošolec **MIH. GOLOB**, je bil brez ugovora najboljši slovenski dijak na goriški gimnaziji. Bil je pričetnik i vodnik vsakega lepega početja mej našimi dijaki. Učitelji in učenci so ga zaradi njegove pridnosti i poštenosti pa zaradi njegovega lepega vedenja i možatega značaja enako ljubili i spoštovali. Doma je bil na Oblokah nad Tolminom. Bil je sirota. Ondotnji vikar, sedanji doraberški fajmoštor, ma je pomagal, da je prišel v gor.ške šole. Do 6. gimn. razreda je bil v malom semm.šči, zadnji dve leti se je pa veliko ukvarjal z lekcijami po dobrih hišah, da bi si bil prihranil par krajcarjev, kajti hotel je iti na dunajsko universiteto profesuro študirat. Nadejali smo se, da bode s časom vsled svojih zmožnostij, svoje pridnozi i svojega jeklenega značaja domovini veliko koristil, a žalibog naredilo se je drugače. Kako neizmerno je škoda tako vrliga mladenca!

Iz goriške okolice 15. julija. [Izv. dop.] Brali smo uže v „Soči“, kako je postopala deželna cenilna komisija, ko je vrstilne tarife napravila. Pa ne le sami tisti dopisi, ampak tudi javna govorica trdi, da vladni organi cenilne komisije se svojimi privrženci nijso hoteli in nečejo pri preračunjenju čistega dohodka zemljiše računati ali v ozir uzeti očitno in resnične faktorje.

Kdo bo tajil, da nij od leta 1848. sem kmetijstvo v naši deželi močuo upalo? da našim kmetijam pomanjkuje od dne do dne boljje potrebna močij pri obdelovanju?

Ko bi imeli natančno statistiko živine, bi šele videli kako se je do danes skrčila. Pomanjkljivost živine uzrokuje tudi pomanjkljivost gnoja. Polovično in površno obdelovanje daje tudi polovičen, če celo nobenega pridelka. Da so naše kmetije v revni stan prišle, pripomoglo je poleg družega največ neizmerno poviklanje davkov, bolezen grozdja, sviloprejk in krompirja.

Pri naših kmetijah čuti so pa tudi vsak dan boljje živa potreba človeških močij. Tega so krivé ravno omenjeno nezgođe, zatorej vsakdo se kmetijstva izogiblje in se raji kakega tokodelstva navadi, ker tam mu kaže boljje obilen in gotov dobiček. Še celo navadni dižnar kmetu fige kaže, ker ga ne more tako dobro plačati, kakor ga druga obrtnijska podvzetja plačujejo.

Tako naj uladni organi se svojimi privrženci, nepristranko solijo naše razmere, in če so naši deželni možaki in poštenjaki zaradi velikih potreb cesarstva uže tako preveč visoko čiste dohodke zmljiše postavili — bila bi sveta dolžnost uladnih organov, uladi poročati naš ozalovanja vredni stan. Ulada pa naj bi v prvi vrsti na to gledala, kako bo kmetu pomagala iz tolikih zadreg; nalaganje bremena za bremeom bo kmetu, stebra države, pokončalo, a državi to gotovo ne bode v korist.

Iz Gorenje Tribuše 13. julija [Izv. dop.] Hvaležni moramo biti solkanskemu županu in solkanskemu starištvu za možato in izgledno postopanje proti krivičnim zahtevam goriškega glavarstva. Kaj pa drugi župani? Mare se boje, da pridejo v nemilost? Župan po milosti bi okratev nij kos svojemu p. klicu, ker ne more braniti svojih sosrežčanov pred krivicami in vendar zdaj živimo v časih, ko je treba paziti in strogo paziti na ljudske pravice. Dokler ne bomo imeli samo take župane, kakoršen je solkanski, se nam bo še marsikatera krivica zgodila, kajti potrebna potrpežljivost pelje naravnost v jarm. Ali nij to čudno, da veliko županov, ki ne znajo ne nemško, ne italijansko, pa vendar poslušajo v teh tujih jezikih sebi v kvaro in veliko sramoto, ker v taki srejni je tajnik župan, župan pa uboga reva.

Tedaj slovenski občinarji volite take župane, ki so možje, kakor solkanski; večina sedajnih županov pa naj gre k solkanskemu kmečkemu županu v šolo, potem bo še le vreden župan.

En-gorski župan.

Z Notranjkega 15. julija. [Izv. dop.] Predvčeranjem bil je v postojnski čitalnici shod notranjskih kmetskih volilcev. Bilo nas je skupaj do 70, iz vseh sedmih volilnih okrajev, namreč iz Planine, Loža, Postojne, Bistrice, Senožec, Vipave in Idrije. Ta shod je bil sklican, da se postavi kandidat za kmetske občine. Sicer so nam „Novice“ ali prav za prav tako zvana „pravna“ stranka kar na svojo roko že postavile kandidata, namreč: Hohenwarta, s katerim pa mi, k narodni stranki pridajajo, nikakor nismo zadovoljni.

Zborovati se je pričelo ob 5. i trajalo je posvetovanja-je do 7. ure zvečer. Za predsednika je bil z veliko večino izvoljen g. dr. Vošnjak. Po izrečenih zahvali za mu skazano čast razjasnil nam je v kratkem, a jedernatem govoru važnost shoda. Rekel je mej drugim: Za notranjske Slovence nij bilo še nikoli tako važnega shoda, kakor je danes, i morebiti, da ga tudi ne bo kmalu. Tu gre za važno stvar, treba je postaviti kandidata zli državnij zbor.

Potem govori g. Kraševac iz Dolnje vasi, ter nam v malih besedah dokazuje, ka bi najbolje bilo, da bi se dr. Razlag za kandidata postavil, na kar so vsi pritrdili, in slišalo se je od vseh strani: dr. Razlag, njega hočemo! A zdaj se oglasi g. Zelen iz Senožec, ter pravi, da on se ne more i se ne bode nikedar ujemal s to kandidaturo i priporočil nam je Hohenwarta; govornik nam je v potu svojega obraza dokazaval, da je vendar boljši Hohenwart nego dr. Razlag, kajti prvi je federalist, kar je pokazal kot minister i on je tisti, ki je hotel enakopravnost vseh narodov bivajočih v Avstriji. Trdil je tudi, da kot bivši minister bode bolje vedel za naše terjatve in potrebe kakor pa dr. Razlag, kateri je iznevernik, kajti v deželnem zboru krajskem je nemški govoril. *)

Na zadnje pa pravi g. Zelen, da nij za nobenega; pač pa da naj bo je bi bilo, ko bi enega iz mej sebe izbral i če nij drugega, je on sposoben za to. Mej tem govorom bilo je dosta s. kanja i smeha. Potem bilo je še več govorov, mej katerimi je bil dr. Vošnjak v naj izvrstnejši. Dokazoval je, da Hohenwart kot minister je le malo ali pa celonč storil za nas Slovence; od večih prošenj, ki smo jih Slovenci predenj položili, nij bila niti eno ugodno rešena. Tudi dr. Rojce iz Vipave se je pokazal dobrega govornika.

Ko se nij nobeden več oglašil, da bi govoril, prešlo se je na glasovanje. Za dr. Razlaga bilo je 48 glasov, za Hohenwarta pa le kakih 12. Iz tega lahko razvidite, dragi goriški bratje, koliko zaupanja ima pri nas pravna stranka. Na to smo se vsi izrekli, da se hočemo vedno našega narodnega programa držati i gesto naše da bode: „Vse za narod, omiko i svobodo!“ *)

Po dovršenem zborovanju podali smo se na Doksator vrt, kder je bilo več nap. tic i govorov. Naprosil je g. Rihard Dolenc, da bi se tudi kaj „narodne šole“ spominjali, i bilo je na mah do 6 fl. skupaj. Pri tej priliki se jih je tudi 14 naročilo na „Slovenski tednik“, drugi so itak skoro vsi naročeni.

Tako smo dokončali ta važni dan 13. julija, kateri nam vedno ostani v spominu!

P. - 1.

Iz Koroškega 9. julija. [Izv. dop.] V zadnji štev. tudi nam drage „Soče“ smo v predalu „politični pregled“ brali, da se je uže po dražih pokrajinah, kder Slovenci bivajo, vest vkoreninila, da imamo tudi gorotanski Slovence razpor. To, kar se je iz raznih, večidelj iz dobrih uzrokov nekoliko temnih dopisov po slov. časopisju posnelo, je žalihog resnično. Vse naše nade so proč, narodna zavest, ki se je po taborih, po narodnih shodiščih, po čitalnicah itd. tudi pri nas širila, narodni program naj ide čez noč rakom zvižgat in mesto njega naj vnovič Gorotanec propade v strašno temoto, v kateri je prej bival, on naj se ne čuti več Slovence temuč Korošca, on naj uniči lastne svoje pridelke, narodna društva, narodne čitalnice ter naj po-

*) Bog ve, kako bi pa Hohenwart govoril, kateri niti slovenski ne zna. Pis.

**) Živeli vrlj Notranjci! Vaš rojak je ponosen na Vas! Ured.

stane zvest podložnik strogo papeževe politike prečudnega „Kärntner Blatt“-a. Stvar je prežalostna, da bi mogel pameten in za napredek naroda slovenskega vneti človek o njej govoriti; žalostna posebna za nas koroške Slovence, katerih se nihče ne usmili in katere še drugi podučevati ne smejo, ker jim to nekateri gospodje zabranjujejo.

Da je v prvi vrsti tudi na Koroškem „pravna“ stranka le „duhovniško-stanovska“ se zamore vsakdo prepričati, in še duhovniki ne pripadajo povsem tej stranki in vendar je to za prihod je volitve kaj slabo. Ravno „politična katekizem“ pravne stranke bode v rokah Nemcev in drugih strašno orožje proti našima kandidatom; pa tudi Slovincu, ki je vedno pri volitvah agitoval, preide veselje za prihodnje delo, ako prebere ovo knjžico.

„V nebesih je naša domovina“, za njo naj po zmislu „pravni“ naj bolje in najprvo skrbimo in vsa drugo dobimo povrh. Ker pa vendar „gospodje“ spoznajo, da še nismo vsi v nebesih, naj tudi govore o občinah, o županijah, katere pa imajo biti ogromno majhne, da se vsaj ničesar napredovnega storiti ne bode moglo. Še dalje nas hočejo peljati in v zmislu „nebeške politike“ oarečiti.

Oui pišejo (pol. kat. st. 28): „Posamezne dežele in kronovine naj ostanejo samostalne in naj se jim pustijo njih zgodovinske pravice.“ Krasni so ti izjavi! Koroškim Slovincem naj se puste zgodovinske pravice, katerih pa razuu tlake, davkov in drugih ogromnih težev v zgodovini začetnih nij. Kar pa nas spominja na pravice starih, poganskih Slovencev po naših krajih; to je prestarelo in gotovo se v zmislu „pravne“ stranke.

Kdor je „katekizem“ natanjčno prebiral in ima le nekaj se narodnega čutenja v svojem rudorju, mora izkikhniti: Bog nebeški, kaj smo doživeli! to, kar je nam in tudi tem gospodm pred letom dni bilo še sveto, nedotakljivo, naj sedaj propade!

Akoravno so razmer, posebno na Koroškem, kaj čudne in mnenja prav različna, bodedo vendar pri preusojeci vontvi, kolikor mogoče, skupno delali, ker je drugače propad gotov. Kadar pa pride boljši čas, mirnejša, ne tako nevarna doba, se hočemo do dobrega pomeniti in to slovenskemu svetu v dokaz, da tudi koroški Slovenci, spominjaje se na sveto prisego pri taborih, vedno še ljubijo svoj dom in čislajo narodni napredek, ter ob enem priterjujejo „narodnemu programu“.

Da se sedaj mir ne bodo kalil, je skoraj gotovo; ali gotovo je ob enem, da je sploh delovanje naših „pravni“ kaj milačno. Oui se morda zanašajo na nadzemeljsko pomoč, ki pa brez truda in lastnega dela nobenemu še nij prihitela. Skoraj povsod po „slovenskih“ krajih so se že osnovali nemški in nemškovalni volilni odbori, ali o „pravni“ nij slišati ničesar razun nekaterih shodov po raznih farovžih, kjer se le duhovnik duhovniku družu in ne misli na volice. Nekdaj vria sestica „Soče“, politično društvo „Trdnjava“, je menda tudi uže obupala, kar hi ravno ne bilo odveč, ker pri takih okolščinah in zaprekah in pri vednem hujskanji „pravni“ človek potrpenje in veselje zgubiti mora. Iz vsega je le razvidno, da sedaj nij bil ugoden čas, da se „gospodje“ prihrumeli z novim, staremu našemu programu nasprotnimi načeli, katerih popolnoma zagovarjati še sami nijmo ne pravega veselja in ne pravega prepričanja. Pazijo pa naj, kaj bode nasledek te starokopitne novotarje in v zvesti naj si bodo, da se ima in gotovo tudi bode, ne samo to, „kar smo lepega in slavnega brali ali slišali od kakega prvaka natvezalo pred ljudmi na veliki zvon, da se čuje daleč in široko okoli“ (pol. kat. st. 41) temuč tudi to, kar bode ti „pravni“ na ovi način narodu v kvar slabega, neslavnega in pogubnjivega; uzročili in učinili. Zgodovina, na katero se hočete opirati bode učila, kaj in kako ste ravnali in kako hitro ste vse pozabili, kar ste prej kot nepremakljivo trdili. To vse se bode uže po volitvi vsaj nekoliko spoznalo, za sedaj pa pustimo pričkanje in budimo vsaj nekoliko zločin in to v glavnem načelu: da se vsaj eden Slovenec izvoli, ki bode imel naše pravice na Dunaj zastopati.

Iz Gradca 12. jul. [Izv. dop.] Politični shod, kateriga so napravili slovenski dijaki viših šol 1. julija se je vršil v najlepšem redu in je bil zelo obiskovan, kajti navzočnih je bilo zraven vladaega zastopnika in nekaterih korespondentov nemških listov mid 80 dijakov. Ob pol 9 se pričue seja, in po volitvi gospoda Hubada za predsednika povdarja gosp. Vodopivec važnost direktnih volitev in po karakteristiki programov narodne in klerikalne pravne stranke pozivlja navzočne, da bi združeno izrazili svojo nezadovoljnost proti obnašanju in postopanju zadnje stranke in se pogovorili, kako naj bi na političnih podpirali narodno stranko in njene organe. Na to se oglašil gospod Požnik, tehnik, dokazuje, da moramo narodno stranko na vse kriplje podpirati, i stem zmislu govoro tudi gg. Stifter, Hubad, Jenko in Vengar starej. Vodopivec vidič, da imajo predgovorniki le duhovščino v mislih, popriime se enkrat besedo rekoč, da se ne sme zamerriti toliko duhovščini, katera narodnemu programu nasprotuje ex officio, kakor pa našim dosedanjim pravikom, kateri se ne namujejo nobenega še tako pogub-

nega sredstva, da bi si le prvaštvo ohranili. Zadnjič razglasi gospod Stifter resolucijo, — če smem ta sklep tako imenovati — katero je sestavil osnovalni odbor, in ktera se po kratki debati tudi enoglasno sprejme, kakor sledi:

„Vsi zbrani slovenski dijaki visocih šol v Gradci javijo, da se z načeli tako zvana stranke „pravne“, izrodilvi se tudi v njihovi domovini, pretresovaje njen program v skupnem zboru 1. jul., nikakor nijso mogli sprijazniti, in to zaradi tega, ker so vzajemno uvidevali, da

1. program „pravne“ stranke nasprotuje narodnemu slovenskemu programu; ker

a) program „pravne“ stranke nema vseh pogojev, koji se potrebni, da se narodi morejo razvijati na podlagi vsestranske svobode in omike,

b) bi se slovenski narod po programu „pravne“ stranke lahko zamotal v take zapletke, da bi se iz njih odvisen od tujega življa, posebno nemškega, zna biti le s prevelikimi žrtvami dokopal do samostalnega, političnega obstanka.

c) privrženci „pravne“ stranke zasledujejo le partikularistične, stanovske interese.

d) s takim delovanjem hočejo podreti vse pridobitve napredovalnega 19. veka, brez poročstva kacega drugačnega obstanka narodov.

e) razkol mej Slovinci samimi le zanje zamore imeti najpogubnejše posledke, zanemarjaje načelo „v edinjenji je moč“.

II. Iz tega je razvidno, kako nevarne in slovenskemu, i tudi slovanskemu življu sploh, pogubne se jim dozdevaj tendence „pravne“ stranke; ravno tako jasno je, da se gledš politiko edino le z onimi slovenskimi možaki morejo popolnem strinjati, koji se zbirajo okolo glavnih slovenskih organov — okolo Slovenskega Naroda in „Soče“, ter z njima enako govorečih, zagovarjajočih in držečih se edino le narodne politike, narodnega programa, da hočejo v svojo domovino pripesvi vse svoje silo naperjati, da bi razarjenje „pravne“ stranke na Slovenskem zavirali, smatrajajoč blagor in srečo svojo domovine edino le v presluti trojel: Vse za narod, omiko, svobodo!“

Iz Gradca 13. julija. [Izv. dop.] Jungmanova svečanost zavoljo nepričakovanih zaprek nij bila 12. kakor je bilo s prva skleneno, ampak bode v saboto 19. t. m. v „besednih prostorih“ v gostilni „zurr kleinen Schimmel.“ Program je zanimiv.

Dijaki shod 1. t. m. „pravni“ nij dal pokoja. G. Herman je prevzel nalogo slovenske dijake sprobrniti in na „pravno“ pot pripeljati. Za to je povabil 11. t. m. dijake k razgovoru. Prišlo jih je je res kakih 25—30. G. Herman se je skliceval na svoje dosedanje delovanje, obetal, da bo tudi v prihodnje delal za narod, dokazoval, da „pravni“ in narodni program ne izključujeta eden drugega. Pravil je tudi, da politka mora na verski podlagi stati, da duhovni so največ storili za knjževnost in prosveto, kako želi njegova stranka preustrojiti šolske in druge postave, da dobijo duhovni vso oblast v roke — kar jemenda glavna namera pravni; za narod se ne brigajo. Dobro se mu je odgovarjalo, da ima pravni program take točke v sebi — nerazdeljivost dežel — ki najprvi i najpoglavitišji točki narodnega programa naravnost nasprotujejo in ki slovensko ravnopravnost čisto nemogoče delajo. Kazalo se je na zaničljivo pisareneje o narodnosti po organih njegove stranke. Ugovarjalo se je potrebi, da bi se moralo samo ra verski podlagi politikovati, ker tako bi se zasejal sazpor ne samo v vsak rod posebej, ampak med celo Slovanstvo. Knjževnost so duhovni res množili, mi jim ne otrekamo zaslužnosti za narod, pa da je duhovstvo pisalo in govorilo v narodnem jeziku, k temu so ga okolnosti same primorale.

Pri takih nagovorih in odgovorih so pretokle tri ure. Herman, vidič da je zastoj njegov trud, ter se poslovil od slov. visokošolcev, ki so ostali zvesti narodu in svoji prvi objavi.

Politični pregled.

Na Dunaji se pripravlja neki prevrat v politiki; ustavoverno ministerstvo samo zapuša svoje privržence; tako na priliko je minister Stremayr poprijel se gledé cerkve in šole ustavovercem nasprotnih načel; jako odločno jim nasprotuje v Bobiesovi zadevi, ker razpuša vsa učiteljska društva, katere javno pritrjujejo Bobiesovemu postopanju; tudi so zadnje okrožnice ministra za uk in bogočastje do šolskih oblastuj popolnoma v verskem zmislu pisane, tako da nij dvoma, da se Stremayr pripravlja na novo dobo, to je novo ministerstvo. Ravno tako znači ministerski svet, kateremu je cesar sam predsedoval, needinost v ministerstvu; pri tem svetu se je sklenilo, in to menda ker je bila merodajna cesarjeva želja ali volja, da se vsa črnoviško železnico zadevajoča pisma izroče kazenski

sodnji; kakor znano so pri oni železnici kompromitirani Giskra in drugi ustavovorni kolovodje, kateri vsi so po tem činu moralno uničeni in zgubljeni za svojo stranko. Sliši se, da je bila majšina ministrov proti takemu postopanju; na večino pa da je cesarjeva navzočnost upljivala. Dvorski krogi menda nujajo več zaupanja v sedanjo ministerstvo in to zbug slabega vtisa, katerega je na njih napravila kriza. Zatorej pa ustavovorni hudourniki močno kričijo in sami ovajajo nevarnost, v kateri se uže čutijo.

Volitve za direktni državni zbor bodo razpisane najbrže avgusta ali septembra meseca; ministerstvo pa, če ne bode uže poprej razpuščeno, bode skoro gotovo padlo precej po volitvah. Cesar sam in tudi nekteri uplivni državniki so namreč za pomirjenje in poravnavo in zatorej da se zopet misli na ministerstvo miru in sprave, ali vsaj na prelazno ali tako ministerstvo, ki ne bode ne tič ne miš. Kolikor je dozdej mogoče soditi, bodo nove volitve najbrže tako izpale, da za ustavovorno ministerstvo ne bo več kruha, in tako postane njegov padeč naravni nasledek.

Čehi so proznovali 13. t. m. Jungmannovo slavnost. Jungmann bil je pred 40 leti za Čeheto, kar sta nam Slovencem bila Presiren in Vodnik; on je zdramil česki narod iz dolgoletnega spanja; zato pa ves česki narod skazuje svojo hvaležnost svojemu probuditelju z velikansko svečanostjo, katere so se v deputacijah udeležili vsi Slovani, tudi Slovenci, katere je v Pragi 13. t. m. zastopal g. Noll iz Ljubljane ter pri slavnosti govoril v imenu Slovencev.

Naj tukaj omenimo, da je bil g. Nolljev govor z navdušenostjo sprejet in da je bila sploh slavnost velikanska, kakoršno zamore le tak narod napraviti, kakoršen je česki. Zadnji čas so se oglasili vsi veči mlado in staročeski listi proti tako zvani katoliški politiki. „Pokrok“, organ starih, pravi naravnosti, da so Čehi uže dovolje prestali in da bi bil česki narod kmalu plačal se svojim življenjem zaradi religioznih bojov. Da sedanost prepoveduje vsakemu domoljubu tak boj. „Mi bojujemo boj, pravi „Pokrok“, za obstanek svoj, boj teški do sedaj nedoločeni; nevarni naš stan ne dovoljuje, da bi svoje moči drobili. Z dveh strani se v teh rečeh ruši domači mir; v imenu liberalizma in v imenu vere. Oboje počenjenje je škodljivo, in ene verujmo, da bi se s krščansko pobožnostjo, z religijo ljubezni skladalo širjenje sovraštva in da bi ustanova, ki ima ljudstvo oblažiti, služila za njegovo razkosovanje. In tudi liberalizma ne razumemo tako da bi liberallec imel tirjati, naj se vsi z njegovim verskim ali neveriskim nazorom skladajo. Tu velja za obe stranki strpljivost. Le slepa strast more vesti k temu, da bi v imenu vere ali liberalizma metal se mej nas prepričati.“ Iz tega se razvidi, kako po nepotrebnem so posebno na Goriškem nekteri gospodje začeli boj zaradi vere, katere nij nihče napadal in katera pri nas nij bila v nobeni nevarnost. Slovanstvo uže zdaj obsoja tako ravnanje. Gospodje pa, ki hočejo, da mora zdaj uže vsak narodnjak pri vsakem političnem shodu in povsod v prvi vrsti vero povdarjati, kakor je to pokazal neki farizejski doktor, „Glasov“ junak, ko je govoril v „Gorici“, da je treba postopati proti nejevernežem itd., tisti gospodje ne bodo veri s tem prav nič koristili, narodu pa škodovali in svoj lastni stan pred svetom očrnil. Mi obzujemo, da so oni gospodje tako neprevidno ravnali; za kazen pa jim privoščimo, da bi le prav dosti farizejev a la Junak v svojih vstah izredili. Pa naj si bode kakor le hoče, skušnjava bo učila, kedo je narodnjak in kedo je sebičnež; v tem obziru se mora tako na Slovanskem zrak sčistiti, da ne pride do vrhunca politiška, sleparija, katero so začeli nekteri posebno brumni advokatje! Narod na Notranjskem se je emancipiral in otresilne opravičenega upliva starih, predno bi bil bedo mislil; pri volilnem shodu v Postojni 13. t. m. je bil z veliko večino proglašen kakor kandidat za prihodnje volitve dr. Razlag nasproti kandidatu starih, grofu Hohenwartu, dasiravno so „Novice“ uže prav bombastično pridgale, da se bo na Notranjskem tako volilo, kakor bodo one zavkazale. (Tako tudi naši stari gledé Goriškega v „Novicah“ ozvanjajo, kar si je treba za uho zapisati). Mi prisrčno poz-

dravljamo prevrat h boljsemu na Kranjskem in zakličemo vrlim Notranjem presrečni „Na zdar!“

Razne vesti.

(**Naša županstva**) opozorujemo še enkrat na članek, katerega smo postavili na prvo stran denšnjega lista.

Kakor znano, dopisuje c. kr. glavništvo županstvom skoro edino le v nemškem jeziku; solkanski župan pa je nemške dopise vračeval, in to ravnanje je odobrilo tudi skupno solkansko starešinstvo ter ob enem sklenilo, da se imajo odslej vsi dopisi, ki dojdejo v nemškem jeziku, vračati okrajnemu glavništvu. Ta sklep pa je okr. glavništvo ustavilo ter poročalo namestništvu v Trst; namestništvo pa pozivlja naš deželni odbor, naj o tem svoje mnenje izreče, in glejto, župani in občinski možje, kako tehtno zagovarja naš deželni odbor ravnanje solkanskega županstva. Tedaj županstva pozor in ne ustrašite se!

(**Ogenj.**) V četrtek po noči ob 2. uri je gorelo v Furlanovi hiši na Studenci. Kakor se govori je ogenj nastal vsled tega, da je neskrbna dekla bran la pepel v škafi pod streho in tu je začelo tlet. Nesreča bi bila lahko velika, ako bi se ne bil ogenj takoj zapazil, in ako bi ne začelo goreti ravno tam, kder je uže enkrat gorelo, in tedaj ogenj manje netila imel. Nevarno je pa bilo tudi za to, ker je gorelo ravno nad stopnicami, toraj edini izhod zaprt. Škodo so trpele stranke s tem, da so svoje blago v naglici skoz okna metale in s tem mnogo poškodovale.

Pri tej priliki bi pač naš municipij na to posebno opozoril, da bi gasilno stražo pač nekoliko hitreje in bolje uredil. Niti sikalec nijmajo vedno pripravljenih in niti enega moža, da bi zaradi tega po noči čeval, ampak človek mora od hiše do hiše tekati, da te gasilce vzbudi.

(**V Livornu**) so se v ondašnjih kopolih kopale tri dekleta. Po nesreči so zabrodla globoko vodo, in tudi se pogrezala. Ena se je rešila; dve pa, ena stara 14, druga 16 let, ste pa popolnoma utonili. Po noči je prišla prekesno.

(**Note na Nemškem.**) Po najnovejši statistiki ima Nemčija okolo 60.000 ljudskih (mžih) šol in 6 milijonov učencev, tedaj pride na 1000 prebivalcev 150 učencev. Po tem ima 330 gimnazij; 483 obrtnijskih šol, obiskovanih od 177.400 učencev. Dalje je 20 vseučilišč s 15.600 dijakov in 1624 profesorjev; tudi je 10 tehniških šol s 160 profesorjev in 4500 poslušalcev. In po vrhu tega je še mnogo vojaških, mornarskih in družih zavodov.

(**Golos**) za danes samo toliko odgovarjamo, da smo mu hvaležni za poduk, vsled katerega je predsednik čitalnice kolega predsednika dež. sodnije, dež. predsednika, ali še celo predsednika mameluške države. Nadalje nas tudi „Golos“ po-lučuje, kako se najkrajše polemizira: če okregaš goriškega „gamina“, ker je kaj slabega storil, te ne bo prosil zamere, ampak tekel bo pred teboj, pa na glas vpil: Moštvo di škaf“ itd. Glas v zadregi ravno tako kriči: „blatovski list“ in ima zbog tega mnogo podobnosti z goriškim „gaminstvom“. „Golos“, eminentno katoliški list, ima tudi „disp-nis“, da sme legati, ta dispens je raztegnil na vse svoje verne, dokaz zadnje poslano iz Lokavca v „Soči“. Enako se „Golos“ tudi laže iz navade, če pravi, da mi komu usiljujemo svoj list. Mi tega nijmamo potrebe in našim naročnikom zmerom naznanjamo, da nam list pošljejo nazaj, kadar nočejo biti več naročniki. Če jim bo še po vrntvi prešel v roke, je pomota razposiljatelja, z katerega uredništvo vendar nij odgovorno. V ostalem pa ostanemo zmerom pri tem, kar smo „Golosu“ rekli v 25. števi. in še dostavljamo, da se je uže marsikedo njegovih prijateljev ustil, da nas spravi v kriminal, kozi rog in Bog ve kam se; pa mi smo s zmerom tukaj, ter se vsak petek prav fletno kratkočasimo in smejamo na stroške „Golosove“. Le tako naprej, junak! Ti si kavelj!

(**Umor.**) V četrtek 10. julija ob 10 $\frac{1}{2}$ zjutro pride 69 let stari kmet v hišo St. Michaela Klančič, posestnika v St. Vidu pri Kravljem (Crauglio) na Furlanskem da bi se z njim nekaj pogovoril. Ko sta se uže dolgo časa zaradi nekega konja pogovarjala, obrne se Klančič preč in kmet vzame na to hiro sam kres iz žepa, ustrelil in zadene Kl. v desno strau hrbta. Mlatiči pr.dajo na pomoč, pa morlec je bil uže bežal v svojo hišo, kder so ga žandarmi tudi vjeli. Ko ga zvežejo, ga peljejo na žejo ranjcega k njemu in ta ga uprašča: „Zakaj ste me umorili?“ Morivec odgovori mrzlo: Pred petimi leti ste me iz svoje hiše izpodili, kar vam nijsem hotel najemščine plačevati, sedaj sem Vam jo uže plačal.“

(**Brzojavno vodstvo v Trstu**) nam je poslalo sledeči dopis od dne 12. t. m. št. 2778: V številki 16. od 17. aprila t. l. toži „Soča“, da se je neki z Dunaja v Gorico dospeli slovenski telegram zelo popačen izročil nadpisancu. Podpisano vodstvo obzaluje ta prigodek, ter ga je tudi natanjko preiskalo.

Pri tej preiskavi pa se je našlo, da je dunajski študent, ki je telegram svojemu očetu poslal na dom, sam največ kriv napak, ker je telegram tako slabo pisal, ter ga tako zamazal, da ga ni mogoče brati človeku, ki slovenskega jezika nij popolnoma zmožen, i celo slovenšč ne popolnoma vest mora besede ugibati, če hoče telegram umeti.

Temu dostavljamo, še mi, da smo se prepričali o resnici tukaj navedenega in da nas veseli, da brzojavno vodstvo v Trstu se briga za naše pritožbe. —

Povabilo.

Vse narodne učitelje, svetnjake in duhovnike, goriškega okraja vabi v odborovem imenu podpisani, da se snidejo 7. avgusta t. l. točno ob 10 $\frac{1}{2}$ zjutraj v Gorici pri „Lizi“ v posvetovanje o naslednjih točkah: 1. Krajni šolski svet, 2. Učni črtež za eno in dvorazrednice, 3. Posamezni predlogi in nasveti. V ta namen pa treba, da se učitelji temeljito seznanijo z določbami šolskih postav od 8. februarja in 12. julija 1869. Temu in drugim bodočim shodom namera je za sedaj le ta, da se učitelji pripravljajo na bližajočo se okrajno konferencijo. Ako bi po naključni odbor izvolil si za zbirališče druge prostore, naznani se ta prememba v prihodnji „Soči.“

Vadniškim in tudi k drugim okrajem spadajočim učiteljem, Slovincem, javlja odbor, da mu bode v srčno veselje in odlično čast, ako se blagovolé udeležiti shoda: več očíj več vidi. Bil je memo tega vendar enkrat čas, da se tudi na Primorskem učitelji, če ne družega, vsaj bolje spoznavajo mej sabo ter pokažejo, da niso zaostali za Štajerskimi in Kranjskimi tovaruši, ki se tako vrlo gibljejo ter združenimi močmi pospešujejo razvoj narodnega šolstva.

V Gorici 15. julija 1873.

AVGUST LEBAN
c. kr. učitelj.

Št. 270

Razpis služeb.

V šolskem okraju goriške okolice so razpisujejo s tem sledeče službe:

Učiteljski službi v šolskih občinah III. vrste: Št. Martin in Žablje; učiteljska služba v Gabrijah (pri Ajdovščini) IV. vrste.

Dobrodke teh služeb kažejo §. 22, 30, 33 delne šolske postave 10. marca 1870.

Prosilci naj svoje prošnje, previdene z dokazom učiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja naj dalje do 1. avgusta t. l. vložijo pri dotičnih krajnih šolskih svetovalstvih.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo okolice goriške v Gorici, dne 20. junija 1873.

ANTONIO MAZZOLI

je odprl

NOVO PRODAJALNICO

RAZNEGA MATERIJALNEGA BLAGA

(drogherijo)

v gosposki ulici h. št. 270.

v kateri se dobi dobro urejena zaloga dišav, zdravilnih in kemičnih surovin in izdelkov, zmlatih z oljem in na suho, čopkov (penzeljnov) za vsako rabo in raznih drugih rečij za barvarijo.

Vse to blago dobiva se frišno najboljše baze in po najnižji ceni.